

Binnen de vaste commissie voor Economische Zaken hebben enkele fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Economische Zaken over het Fiche: Verordening, mededeling en aanbeveling Europese interne markt voor elektronische communicatie (Kamerstuk 22 112, nr. 1720).

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Hamer

De adjunct-griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Van de Wiel

Inhoudsopgave

I	Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
	Vragen van de leden van de VVD-fractie	2
	Vragen van de leden van de PvdA-fractie	4
	Vragen van de leden van de PVV-fractie	7
	Vragen van de leden van de D66-fractie	8
II	Antwoord / Reactie van de Minister	9

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het Fiche: verordening, mededeling en aanbeveling Europese interne markt voor elektronische communicatie. Deze leden zijn groot voorstander van voltooiing van de Europese interne markt voor elektronische communicatie. Zij zullen de voorstellen uit het fiche beoordelen op hun bijdrage aan het versterken en één maken van die markt, de waarborgen voor consumentenbescherming, de lasten voor burgers en bedrijven en op proportionaliteit. De leden van de VVD-fractie hebben bij het fiche nog een aantal vragen.

Impact Assessment

De leden van de VVD-fractie lezen in het fiche dat de Impact Assessment Board van de Europese Commissie in zijn opinie kritische kanttekeningen plaatst bij het voorstel, met name ten aanzien van de analyse van de te verwachten effecten van de nieuwe voorstellen. Kan de Minister hier nader op ingaan? Hoe beoordeelt hij de kritische kanttekeningen van de Impact Assessment Board?

Proportionaliteit

De Minister schrijft dat de Europese Commissie te vergaande bevoegdheden krijgt ten aanzien van het gebruik van spectrum voor draadloze breedbandcommunicatie in de lidstaten en ook op het gebied van marktregulering. De Europese Commissie krijgt op deze terreinen veel ruimte en kan daardoor grote invloed uitoefenen op het nationale beleid. Zo is volledige uniformering van vergunningsvoorwaarden volgens de Minister niet nodig om een goed werkende interne markt voor telecom te realiseren. Kan de Minister nader toelichten waarom hij zich op dit standpunt stelt? Denkt hij dat alle lidstaten zich bij minder uniformering zullen houden aan alle Europese regelgeving? Zullen zij niet geneigd zijn om bijvoorbeeld nationale spelers een voordeeltje te gunnen? En hoe werkt dit op het gebied van marktregulering; is het voor internationaal opererende bedrijven voordelig om met allerlei nationale toezichthouders met veel eigen beleidsruimte te maken te hebben?

Financiële consequenties

De VVD-fractieleden lezen verder dat in de voorstellen regels zijn opgenomen ten aanzien van de doorberekening van de toezichtskosten aan op Europees niveau opererende bedrijven. Toepassing van deze regels in Nederland zou tot gevolg hebben dat alleen de 12 grootste aanbieders in Nederland worden aangeslagen en dat zij aanzienlijk meer moeten betalen dan nu het geval is. Bij de huidige drempels worden de toezichtskosten gedragen door ongeveer 130 bedrijven. De leden van de

VVD-fractie voelen voor een evenwichtige verdeling zoals momenteel in Nederland geldt en waar ook de Minister voor lijkt te voelen. Deze leden vragen de Minister wat de voor- en nadelen zijn van de voorgestelde systematiek? Gaat de Minister een tegenvoorstel doen in de onderhandelingen ten gunste van een eerlijker verdeling van de toezichtskosten?

De voorstellen uit de verordening leiden tot verdere harmonisatie van de digitale interne markt en daarmee economische groei. Kan de Minister een inschatting geven van de welvaartsoverdrachten tussen lidstaten die dit tot gevolg heeft?

Spectrumgebruik

De Minister schrijft dat Nederland niet meteen een noodzaak ziet om de start- en einddata van vergunningen te synchroniseren. De VVD-fractieleden staan in beginsel positief tegenover zo'n synchronisatie. Daarom zijn zij benieuwd naar de voor- en nadelen van een volledige synchronisatie volgens de Minister, kan hij die geven?

Kan de Minister ook aangeven welke consequenties de maatregelen tot verdere harmonisering van het spectrumbelief hebben voor de investeringsmogelijkheden van de sector in fysieke infrastructuur?

Markt- en toegangsregulering

De Europese Commissie stelt voor om terughoudender om te gaan met de toepassing van toegangsregulering van vaste netwerken om zo een gunstiger klimaat voor investeringen te creëren. De Minister gaat hier niet in mee, door te stellen dat toegangsregulering nodig kan zijn om alternatieve aanbieders ook de mogelijkheid te geven om de concurrentie daadwerkelijk aan te kunnen gaan. Graag horen de VVD-fractieleden hoe de Minister concreet aankijkt tegen de voorstellen van de Europese Commissie aangaande toegangsregulering en hoe hij gaat bijsturen. Deelt de Minister de vrees van de VVD-fractieleden dat de Nederlandse telecommunicatiemarkt af lijkt te stevenen op een duopolie van KPN en de kabelaanbieders? Is de Minister met deze leden van mening dat dit voorkomen moet worden? In hoeverre draagt de voorgestelde verordening bij aan het risico van een ontwikkeling richting een duopolie? Leidt een duopolie volgens hem tot hogere of lagere prijzen voor consumenten? Welke mogelijkheden heeft de Autoriteit Consument & Markt (ACM) om op basis van de voorliggende verordening te voorkomen dat het duopolie in Nederland zich versterkt? Welke mogelijkheden heeft de ACM op basis van deze verordening om te waarborgen dat vaste en mobiele aanbieders gelijke mogelijkheden hebben om zogeheten «quad play»-bundels aan te bieden?

Roaming

In de ontwerpverordening wordt voorgesteld om uitzonderingen toe te staan op de verplichting om roaming uit het abonnement te halen als de gebruiker dat wil. De VVD-fractieleden steunen de lijn van de Minister: roamingtarieven moeten spoedig worden afgeboord en volledig zijn afgeschaft in 2018. Kan de Minister een toelichting geven over de discussie hierover in de Raad? En hoe ligt het krachtenveld in die discussie?

Netneutraliteit

De leden van de VVD-fractie hechten aan een vrij en neutraal internet. Dit levert de grootste bijdrage aan economische groei, innovatie en keuzevrijheid voor consumenten. Deze leden sluiten zich aan bij de opvatting van de Minister dat het van groot belang is dat principe vast te leggen in de Europese regelgeving. Zij zijn echter er niet gerust op dat de voorliggende verordening daarvoor de juiste handvaten biedt. Zo lezen de VVD-fractieleden in de plannen van de Europese Commissie dat internet service providers voor gespecialiseerde diensten aparte voorwaarden of abonnementen mogen aanbieden mits deze diensten een verhoogde of gegarandeerde «quality of service» vereisen. Deze voorstellen passen niet bij een open internet. Kan de Minister aangeven of hij er ook zo over denkt en of hij bereid is zich hier tegen te verweren in Brussel? Is hij bereid daarvoor persoonlijk af te reizen naar de Telecomraad?

De Minister geeft aan dat gespecialiseerde diensten vaak andere eisen stellen aan de kwaliteit van de verbinding met eindgebruikers. Aan welke eisen denkt de minister dan? En in hoeverre rechtvaardigen die uitzonderingsmogelijkheden voor internetaanbieders? En welke uitzonderingsmogelijkheden zijn dat volgens de Minister?

De Minister schrijft ook dat zo nodig minimum kwaliteitseisen moeten worden vastgelegd voor het open internet. Aan welke eisen denkt de Minister dan en gaat hij een lijstje naar Brussel sturen? Hoe schat hij zijn kansen in? Kan de Minister een overzicht geven van het krachtenveld tussen lidstaten inzake de voorstellen over netneutraliteit?

Vragen van de leden van de PvdA-fractie

De leden de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het betreffende fiche over de Verordening Europese interne markt voor elektronische communicatie. Deze leden willen graag van de mogelijkheid gebruik maken om hierover een aantal vragen te stellen

Algemeen

Wil de Minister toezeggen dat hij pas instemt met de plannen van Eurocommissaris Kroes als hij de belangrijkste onderhandelingspunten heeft binnengehaald en nadat hij met de Kamer heeft gedebatteerd over zijn visie op de telecommarkt?

Voorts vragen de leden van de PvdA-fractie of Nederland geen slachtoffer wordt van zijn eigen succes als de Europese Commissie beperkingen oplegt voor vaste regulering, terwijl keer op keer blijkt dat twee netwerken niet genoeg zijn. Kent de Minister in dat verband voorbeelden van andere landen waar er twee aanbieders zijn en klanten meer dan 100 dollar betalen voor een «triple play» pakket met lagere snelheden dan in Nederland?

Hoe gaat de Minister borgen dat zijn standpunt «two is not enough» niet opgegeven zal moeten worden in de onderhandelingen met de Europese Commissie? Is hij bereid om te garanderen, dat dit punt op geen enkel moment losgelaten wordt?

De Minister stelt voor om een concrete einddatum in de verordening op te nemen voor de volledige afschaffing van roamingopslagen, als voorbeeld wordt genoemd 1 juli 2018. Hoe wordt daar in andere lidstaten over gedacht en worden daar ook concrete einddata genoemd? Zo ja, welke?

Hoe wordt er in de zuidelijke lidstaten van de Europese Unie (EU) over gedacht?

Volgend jaar zal een nieuwe Europese Commissie aantreden, evenals een nieuw Europees Parlement. De leden van de PvdA-fractie vragen of het definitief aannemen van deze Verordening qua tijd eigenlijk nog wel haalbaar is.

Kan de Minister toelichten waarom slechts de toezichthouder in het land van registratie bevoegd wordt om de machtiging in te trekken? Worden daarmee alle andere toezichthouders in alle andere landen niet buitenspel gezet?

Kan de Minister aangeven wat moet worden verstaan onder «meer terughoudendheid bij de regulering van tarieven voor de toegang van snelle breedbandnetwerken»? Betekent dit dat de Europese Commissie minder toegangsregulering wil? Dat zou dan toch leiden tot minder concurrentie en minder innovatie? Ook vragen de leden van de PvdA-fractie wat voor soort maatregelen de Europese Commissie moeten kunnen blokkeren. Betekent dit dat de ACM overruled zou kunnen worden door de ACM?

Hoe zou een harmonisatie van de rechten van eindverbruikers gestalte kunnen krijgen, zo vragen de leden van de PvdA-fractie. Is daarbij sprake van maximumharmonisatie? Dit zou dan toch betekenen dat de consumentenbescherming in bepaalde landen achteruit zou gaan? Zou dat ook voor Nederland gelden?

De leden van de PvdA-fractie vragen waarom de omvang van de extra werkzaamheden door de ACM nog niet goed ingeschat kan worden. Ook vragen deze leden waarom een verhoging van de tarieven een gevolg zou moeten zijn van deze verordening?

Kan de Minister uiteenzetten hoe Nederland gaat profiteren van verdere harmonisatie van de Europese interne markt voor elektronische communicatie? Hoe beoordeelt hij in dit licht de kritische impact analyse van de Europese Commissie over de voorgestelde verordening?

De leden van de PvdA-fractie vragen de Minister tevens om aan te geven of er zogeheten «welvaartsoverdrachten» plaats zullen vinden tussen de lidstaten van de EU wanneer wordt geharmoniseerd? Kan de Minister daarbij nader ingaan op wat deze betekenen voor de Nederlandse economie onder meer op het terrein van werkgelegenheid, investeringen en consumentenuitgaven.

Uit het fiche blijkt dat de Minister op verschillende onderdelen kritisch is op voorstellen uit de verordening. Kan de regering aangeven welke lidstaten welke bezwaren van het kabinet delen?

Harmonisatie spectrum

Welke consequenties hebben de maatregelen tot verdere harmonisatie van het spectrumbeleid voor de investeringsmogelijkheden van de sector in infrastructuur en netwerken in Nederland?

Waarom kiest het kabinet voor de Radio Spectrum Policy Group (RSPG), een bestaand samenwerkingsverband van lidstaten, als alternatieve partij? Op welke wijze verwacht het kabinet dat dit samenwerkingsverband in staat is verdere harmonisatie te realiseren? En waarin verschilt dit van de huidige gang van zaken?

Bescherming eindgebruikers

Klopt het dat andere EU-lidstaten in vergelijking met Nederland achter lopen op bescherming van de eindgebruikers? Zo ja, welke voorstellen uit de verordening versterken de consumentenbescherming in die EU-lidstaten?

Welke voorstellen op het gebied van consumentenbescherming zijn niet reeds opgenomen in Nederlandse wetgeving? Hebben de betreffende voorstellen toegevoegde waarde voor de Nederlandse situatie, zo vragen de leden van de PvdA-fractie.

Hebben lidstaten de vrijheid om naast de Europees geharmoniseerde consumentenbepalingen aanvullende consumentenbescherming op nationaal niveau te handhaven?

Roaming

Hoe verhouden de voorstellen over roaming in deze verordening zich tot de huidige roaming verordening van 1 juli 2012, die nu geïmplementeerd wordt door de sector?

Zijn er momenteel al proposities voor bellen, sms-en en data beschikbaar waarbij het onderscheid tussen de kosten van buitenlandse en binnenlandse gesprekken grotendeels verdwenen is? Zo ja, kan een overzicht worden gegeven van de ontwikkelingen wat dat betreft?

Marktregulering

De Nederlandse vaste telecommunicatiemarkt lijkt steeds sterker af te stevenen op een duopolie van KPN en de kabels. De topman van Tele2, de grootste alternatieve vaste aanbieder, heeft recent publiekelijk gezinspeeld op verkoop van de vaste telecomactiviteiten. Online, de op één na grootste alternatieve aanbieder, is door moeder T-Mobile reeds in de verkoop gezet. Houdt dit verband met het Europese voorstel om terughoudender om te gaan met toegangsregulering tot de vaste netten? Voorts vragen de leden van de PvdA-fractie of het klopt dat de Europese Commissie de Amerikaanse markt, waarbij sprake is van een klassiek duopolie, ziet als het wenkend perspectief voor de Europese markt? Klopt het beeld dat in het Amerikaanse duopolie sprake is van relatief moderne netwerken, maar zeer hoge consumentenprijzen?

De leden van de PvdA-fractie vragen waar de consument momenteel het meest waar voor zijn geld heeft, in Amerika of in Nederland?

Welke mogelijkheden heeft ACM op basis van de verordening om te voorkomen dat het duopolie in Nederland zich verstevigt?

De Europese Commissie lijkt blijkens artikel 18 van de ontwerpverordening in de toepassing van de toegangsregulering erop aan te sturen dat alternatieve aanbieders niet langer de gereguleerde mogelijkheid krijgen uitsluitend het laatste stukje glasvezel of koper te huren en voor het overige van eigen faciliteiten gebruik te maken. In plaats daarvan moeten de alternatieve aanbieders gebruikmaken van apparatuur van de partij die toegang geeft (in Nederland is dat KPN). Welke gevolgen heeft dit voor de concurrentie op de vaste infrastructuur, voor de mate waarin concurrenten andere en betere diensten kunnen aanbieden, tegen lagere prijzen?

Welke mogelijkheden heeft ACM onder de verordening om te waarborgen dat vaste en mobiele aanbieders gelijke mogelijkheden hebben om zogeheten «quad play» bundels aan te bieden, waarbinnen vaste en mobiele diensten gebundeld worden aangeboden?

Netneutraliteit

Voor sommige (overheids-)diensten is wellicht denkbaar dat zwaardere eisen voor de capaciteit en veiligheid gewenst zijn. Is dit het type diensten dat moet worden verstaan onder «gespecialiseerde diensten»?

De leden van de van de PvdA-fractie zijn kritisch over de houding van de Minister ten aanzien van de voorstellen van de Europese Commissie op het gebied van netneutraliteit. Wat deze leden betreft is netneutraliteit een belangrijke pijler onder een open en innovatieve informatiesamenleving, waar de Europese Commissie aan lijkt te willen tornen.

De Minister geeft aan dat er nauwelijks verschillen zijn tussen het voorstel van de Commissie en de netneutraliteit, zoals die in de Telecommunicatiewet vastgelegd is. De leden van de fractie van de PvdA willen graag heel gedetailleerd van de regering weten welke verschillen er zijn. Daarnaast willen deze leden weten waarom de regering deze voorstellen lijkt te kunnen steunen.

Eén van de kritische adviezen over de wijziging van de netneutraliteit door de Europese Commissie kwam van de Europese toezichthouder op de privacy. Deze constateerde dat de voorgestelde beperkingen een aantasting van de privacy met zich meebrengen, onder andere door het scannen en apart behandelen van specifieke diensten. De leden van de PvdA-fractie willen graag een reactie van de Minister op het advies van de Europese toezichthouders.

De leden van de PvdA-fractie hechten uit principe aan netneutraliteit. Zij willen weten of de regering hen daarin steunt.

Vragen van de leden van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie hebben met veel ongenoegen kennisgenomen van het voorliggende Europese wetsvoorstel om de Nederlandse telecommarkt om zeep te helpen. Deze leden zijn dan ook verbijsterd dat de Minister hier grotendeels mee instemt. Daarbij vragen de leden van de PVV-fractie zich ook af hoe hard de aangegeven kritiekpunten van de regering zijn op dit fiche. Kan de Minister aangeven of hij bereid is van zijn veto recht gebruik te maken indien de bezwaren vooral op het gebied van ongewenste overdracht van bevoegdheden en netneutraliteit niet worden ingewilligd? Of tekent de Minister, zoals de leden van de PVV-fractie van dit kabinet gewend zijn, uiteindelijk gewoon weer bij het kruisje voor dit hele pakket aan telecomvoorstellen?

Overigens is er wat de leden van de PVV-fractie betreft naast de ongewenste overdracht van bevoegdheden aan Brussel genoeg reden om dit voorstel van Eurocommissaris Kroes linea recta door de papierversnipperaar te halen. Zo blijkt haar grootste stokpaardje het verlagen van de roamingtarieven een regelrechte farce en zal dit resulteren in een hogere telefoonrekening voor de consument. Weliswaar vallen de kosten voor bellen en mobiel internetten in het buitenland lager uit, maar er is, zoals de Minister zelf schrijft, niets wat de telecombedrijven in de weg staat om dit door te rekenen in een verhoging van de nationale tarieven of abonnementskosten. Kortom dit voorstel gaat er voor zorgen dat Henk & Ingrid iedere maand de rekening gepresenteerd krijgen voor die 1 à 2 keer per jaar dat ze gedurende hun vakantie kunnen profiteren van de verlaagde roamingtarieven in het buitenland. Bovendien is ook dat twijfelachtig, want inmiddels zijn er zelfs op de Franse campings en op de piste al Wi-Fi mogelijkheden waardoor veel Nederlanders op hun vakantie al steeds minder gebruik maken van mobiel bellen/data verbruik in het buitenland. Aangezien Nederland zowel qua mobiel bellen als mobiele

data nog steeds het duurst van Europa is denken deze leden dat veel Nederlanders meer behoefte hebben aan een lagere maandelijkse telefoonrekening dan verlaagde roamingtarieven binnen de EU. Deelt de Minister deze conclusie? En zo ja, waarom ondersteunt deze Minister dan dit voorstel tot verlaging van de roamingtarieven terwijl dit kan resulteren in hogere maandelijkse abonnementskosten?

Verder constateren de leden van de PVV-fractie ook dat, dankzij de voorstellen op het gebied van eindgebruikersbescherming, de regeldruk en lasten voor het bedrijfsleven toenemen. Toch concludeert de Minister daaruit dat de lasten voor burgers afnemen. Kan de Minister aangeven op welke wijze extra regeldruk en lasten voor het bedrijfsleven kan resulteren in lagere lasten voor de burger? Welke waarborgen heeft de Minister dat telecombedrijven deze extra regeldruk en lasten niet doorberekenen aan hun klanten? Kan de Minister een indicatie geven van het effect van dit pakket aan maatregelen op de maandelijkse vaste abonnementskosten van de Nederlandse burgers, dus exclusief additionele kosten zoals telefoon/data kosten in het buitenland?

Dit voorstel gaat immers ook over de harmonisatie van marktregulering en indien het door telecombedrijven gevreesde «two is enough» voorstel van Eurocommissaris Kroes wordt doorgevoerd dan betekent dit mogelijk zelfs het einde van de mobiele activiteiten voor bedrijven als Tele2, T-Mobile en Vodafone op Nederlandse bodem. De leden van de PVV-fractie waren dan ook verheugd dat de Minister daar in een eerder overleg met de Kamer stellig afstand van nam, maar lezen daar in de brief bij dit voorstel weinig van terug. Is de Minister nog steeds van mening dat «two not enough» is en kan hij aangeven of er in dit Europese voorstel elementen zitten die het tegenovergestelde impliceren en zo ja welke? Bij de presentatie van het Ecorys rapport bleek namelijk dat het zelfs voor de juristen van eerder genoemde telecombedrijven onduidelijk was in hoeverre de plannen van Eurocommissaris Kroes een beperking van de marktregulering met zich meebrengen. Kan de Minister aan al deze onduidelijkheid een einde maken en klip en klaar aangeven of dit pakket de gevreesde beperkingen met zich meebrengt, ja of nee? En indien dat het geval is, deelt de Minister dan de mening van de leden van de PVV-fractie dat dit voorstel hoe dan ook van tafel moet aangezien het alle concurrentie en keuzevrijheid voor de Nederlandse consument, waar met name de Kamer jarenlang voor geknokt heeft, in één klap van tafel veegt? Zo nee, waarom niet?

Tenslotte voor wat betreft de netneutraliteit, daar concludeert de Minister dat één van de uitzonderingen op de netneutraliteit te ruim geformuleerd is. De leden van de PVV-fractie zijn erg benieuwd op welke uitzondering de Minister hier doelt en in hoeverre dit afbreuk doet aan de netneutraliteit zoals wij die hier in Nederland hebben. Kan de Minister aangeven over welke uitzondering het hier precies gaat en in hoeverre dat effect heeft op de Nederlandse situatie? Deelt de Minister de mening van deze leden dat het onwenselijk is om netneutraliteit op Europese schaal te regelen indien daarmee afbreuk wordt gedaan aan de netneutraliteit zoals we die in Nederland hebben vastgelegd? Zo ja, kan de Minister dan uitleggen waarom hij hier dan toch een positief oordeel over velt?

Vragen van de leden van de D66-fractie

De leden van de fractie van D66 hebben met belangstelling kennisgenomen van het fiche waarin het kabinet reageert op de voorstellen van Eurocommissaris Kroes voor een «connectief continent» en hebben nog enkele vragen.

Zo is het de leden van de fractie van D66 niet helemaal duidelijk hoe de toezichthouders binnen de EU zich tot elkaar zullen gaan verhouden en hoe de Nederlandse regering hier in staat. De vraag die voor deze leden voorop staat is hoe wordt voorkomen dat «cherry picking» zal plaatsvinden. Daarom vragen deze leden de Minister hoe het Europese voorstel en de reactie van de regering gaat voorkomen dat hoofdplaats van vestiging en daaraan verbonden de toezichthouder een concurrentievoordeel op gaat leveren. Immers, ondanks dat de regels gelijkloend kunnen zijn, is er altijd een verschil in toepassing van de regels en resources die een toezichthouder in een bepaald land tot zijn beschikking heeft.

De leden van de fractie van D66 willen graag weten waarom de Minister de voorkeur geeft aan de RSPG wat betreft het harmoniseren van spectrumgebruik boven de Europese Commissie. Is het niet logischer om alle hervormingen in het pakket in een hand te houden, vragen deze leden.

De leden van de fractie van D66 willen ingaan op het punt van toegangsregulering. De genoemde leden delen van de visie van de regering dat «two is not enough» en zien niet goed wat de Europese Commissie bedoelt met de opmerking dat zo een gunstiger klimaat voor investeringen wordt gecreëerd. Immers, op de lange termijn zijn voldoende spelers een voorwaarde voor effectieve marktwerking en daarmee innovatieve producten en reële prijzen. Zij vragen de regering daarom zich op dit punt nogmaals expliciet uit te spreken.

Wat betreft netneutraliteit roepen de leden van de fractie van D66 op tot het correct uitvoeren van de motie Verhoeven (Kamerstuk 33 750-XIII, nr. 30).

II Antwoord / Reactie van de Minister